

103345: Consultatie over innovatie

Reactie DELTA Netwerkbedrijf B.V.

Vraag 1: Welke definitie voor innovatie zou de Energiekamer volgens u moeten hanteren?

Voor de definitie van innovatie, “de invoering van iets nieuws”, sluit de energiekamer (Ek) aan bij de definitie van EZ: “innovatie als vernieuwing die neerslaat in producten, diensten, organisatieprocessen of organisatievormen.” Een verandering van de dingen die bedrijven aanbieden of de manier waarop zij dit creëren en afleveren.

DELTA Netwerkbedrijf (DNWB) onderschrijft het standpunt van de Ek. Daarbij willen we de opmerking maken dat deze definitie in brede zin dient te worden geïnterpreteerd. Daarbij moet het bijvoorbeeld ook gaan om projecten die zijn gericht op resultaten op langere termijn [3 - ≥ 30 jaar]. Zoals de energietransitie, een probleem wat vraagt om ketenmanagement, samenwerking tussen de verschillende marktpartijen. Zonder ketenmanagement komt de “*verandering van de dingen die bedrijven aanbieden of de manier waarop zij dit creëren en afleveren*” niet tot stand vanwege de hiermee gepaard gaande risico's en onzekerheden voor de maatschappij.

Vraag 2: Wat is uw mening over de twee aspecten waaraan de Energiekamer bij de discussie over innovatie specifiek aandacht wil besteden?

1^e aspect: De mate waarin de kosten en de baten neerslaan bij diegene die innoveert (netbeheerder en de maatschappij). 2^e aspect: Onderscheid tussen de fase van onderzoek & ontwikkeling en de implementatiefase van een innovatie.

Deze beide, door de Ek zinvol geachte aspecten zijn ook naar de mening van DNWB relevant. Met name het eerste aspect lijkt ons belangrijk: Door innovaties in de netwerken, zorgen voor een zo optimaal mogelijk functionerende en faciliterende infrastructuur voor de BV Nederland. Neem als voorbeeld de ontwikkeling van decentrale productiemiddelen als zonnestroom, warmtepompen, micro wkk etc. Dergelijke productiemiddelen hebben consequenties voor de decentrale infrastructuur; een kritische succesfactor om de transitie te realiseren. Netbeheerders dienen te investeren in haar infrastructuur om een onbelemmerde groei van decentrale productiemiddelen mogelijk te maken en hier staat geen (extra) omzet tegenover. Anders gezegd: Voor individuele netbeheerders staat hier onvoldoende en niet-tijdige (extra) omzet tegenover.

Om ervoor te zorgen dat een maatschappelijk gewenste ontwikkeling tijdig en soepel tot stand komt, is het zaak om de actoren (in dit geval: Netbeheerders) tijdig en voldoende te stimuleren om de infrastructuur adequaat aan te passen. De kosten en baten dienen evenwichtig verdeeld te worden over de groepen stakeholders én over de stakeholders / actoren onderling. Daarnaast dient er in de onderzoeksfase voldoende ruimte te zijn voor pilots en experimenten. De vraag is dus wanneer deze fase eindigt en die van implementatie start.

Vraag 3: Welke concrete projecten die hebben geleid of mogelijk leiden tot andere producten, diensten, processen of organisatievormen heeft uw bedrijf de afgelopen vijf jaar uitgevoerd? De Energiekamer ontvangt graag per project een korte omschrijving, en een toelichting op de baten en fase in de productlevenscyclus.

De afgelopen 5 jaar zijn door DNWB verschillende projecten uitgevoerd, waaronder een (groot) aantal in (meerdere) samenwerkingsverband(en). Enkele voorbeelden hiervan zijn: Kamtrup inspectiesysteem: Optimizer +; onderzoek 1^e generatie hard PVC (met TU Twente); gasloos, drukloos

(in NBNL verband), exit beoordeling gasdistributiematerialen en Methaan Emissie (in NBNL verband). Een aantal projecten zijn door DNWB zelfstandig uitgevoerd, waaronder:

1. Project slimme meter:

Slimme Meters ofwel meters voor nutsvoorzieningen die door toevoeging van communicatietechnologie op afstand zijn uit te lezen en aan te sturen staan volop in de belangstelling. In het buitenland zijn er diverse projecten waarbij slimme meters al dan niet grootschalig worden geïnstalleerd. Wat de factoren voor de invoering van slimme meters ook moge zijn. Bij brief van 10 februari 2006 (ref. Dantuma, 2006) heeft de toenmalige minister van Economische Zaken het beleidsvoornemen voor het toekomstige nieuwe marktmodel kleinverbruikers energiemarkt aan de Tweede Kamer kenbaar gemaakt. De brief heeft de mogelijk geforceerde introductie van de slimme meter in Nederland in een stroomversnelling gebracht. Aan de hand van deze brief zijn de grotere netbeheerders gestart met het opzetten van Slimme Meter project. Zo heeft ook DNWB hier een projectteam voor in het leven geroepen om het fenomeen Slimme Meters te onderzoeken en vorm te geven ten einde voorbereid te zijn op een grootschalige uitrol. Met dit projectteam wordt voltijd gewerkt aan oplossingen en ontwikkelingen op het gebied van Slimme Meters. O.a. door middel van het deelnemen aan landelijke werkgroepen binnen Netbeheer Nederland als ook door het fysiek doen van pilots. Zo zijn in de periode tussen het ter perse gaan van de brief van de minister en heden de volgende pilots gedaan:

- a. Pilot Nisse met als doel het testen van PLC techniek;
- b. Pilot IP met als doel het testen van de IP techniek als communicatiedrager;
- c. Pilot RF met als doel het testen van RF techniek als communicateimiddel;
- d. Pilot GPRS met als doel het testen van GPRS als communicatiedrager;
- e. Pilot HRe ketel in combinatie met Slimme Meters (IP techniek);
- f. Pilot Multisites gemeente Middelburg met Slimme Meters (GPRS techniek).

Tot op heden lopen deze Pilots nog steeds teneinde hier veel van te leren en tot een innovatieve en juiste keuze te komen voor de uitrol van de Slimme Meters. Ook de landelijke activiteiten lopen nog steeds en daar wordt zeer actief aan deelgenomen door DNWB.

2. Project TAO gas:

DNWB is sinds 2004 bezig het onderhoud aan gasreducerstations te optimaliseren. De vigerende NEN1059 biedt hiervoor ruimte middels het toepassen van faalkansberekening bij de bepaling van onderhoudstrategieën. In 2004 is er gestart met de implementatie van het softwarepakket Optimizer+ om invulling te geven aan de faalkansberekening. In Optimizer+ is het storingsgedrag van het periodieke onderhoud gesimuleerd op basis van het opgegeven faalgedrag over een lange periode. De opgevoerde faalgegevens zijn ontleend aan de theorie en praktijkkennis en dienen nog gevalideerd te worden. Om verdere invulling te geven aan de optimalisatie van de onderhoudsstrategieën is in 2009 gestart met de implementatie van het Kamstrup inspectiesysteem. Middels dit systeem worden monteur- en systeemonafhankelijke gegevens verzameld om de binnen Optimizer+ gehanteerde faalmodellen te valideren. De hiermee samengaande kosten zijn circa 1M€ verdeeld over de jaren 2009 t/m 2014. Uitgangspunt is het verlagen van de onderhoudsfrequentie waarvoor het Kamstrup inspectiesysteem de benodigde gegevens moet aan gaan leveren. De baten van het project uiten zich in het optimaliseren van onderhoudsstrategieën en dus frequentie maar zijn nog niet definitief inzichtelijk. Het project valt prima binnen de maatstaf regulering aangezien de kosten terugverdient kunnen worden.

3. Ontwikkeling groen gas:

Eind 2008 is DNWB aangesloten bij de landelijke ontwikkelingen rondom het faciliteren van groen gas. De focus ligt hier op het ontwikkelen van aansluitvoorwaarden voor invoeders zodat de continuïteit en kwaliteit van de gasvoorziening gehandhaafd blijft. Invoeding binnen

het voorzieningsgebied van DNWB beperkt zich vooralsnog helaas tot aanvragen. Projecten vinden geen doorgang omdat enerzijds de benodigde investeringen hoog zijn en anderzijds het subsidieregime (SDE) ook geen uitkomst biedt. De maatstaf regulering voorziet niet in een financiële prikkel ten opzichte van de kosten rondom de ontwikkelingen van groen gas.

4. Afstandsbediening vermogensschakelaars & voorzieningen indicatie kortsluitplaats.

Dit project wordt vanaf 2005 uitgevoerd. Het doel hiervan is het verkorten van de uitvalduur tijdens een storing en daarmee het verbeteren van de betrouwbaarheid van het net. Het grootste deel van onze vermogensschakelaars is in dit project voorzien van een nieuw beveiligingsrelais dat een impedantiemeting uitvoert op het moment van de kortsluiting. Op basis van de impedantie van de aangesloten kabel kan hiermee een indicatie verkregen worden van de afstand tot de foutplaats. Hierdoor kan de dienstdoende storingswacht gericht op pad gestuurd worden en, uiteraard met behulp van de aanwezige kortsluitverklappers, sneller concluderen tussen welke stations de fout zich bevindt, en deze kabel vervolgens afschakelen. Daarnaast zijn de vermogensschakelaars in dit project uitgerust met afstandsbediening. Het voordeel hiervan is dat de dienstdoende storingswacht, op het moment dat hij het gestoorde netdeel heeft vrijgeschakeld, dit kan melden op het bedrijfsvoeringscentrum waarna de vermogensschakelaar op afstand door het bedrijfsvoeringscentrum kan worden ingeschakeld en de voorliggende verbruikers zodoende weer spanning hebben. De storingswacht hoeft zich dan vervolgens alleen te concentreren op het omschakelen van het net achter de foutplaats. De combinatie van deze twee aanpassingen zorgt voor een aanzienlijke vermindering van de reistijd van de storingswacht, waarmee de duur van de storing verkort wordt. Status: Het project is begin 2007 afgerond en sinds die tijd volledig operationeel. Kosten: De totale kosten zijn bij aanvang van het project geschat op 1,8 miljoen euro. Baten: De baten realiseren we op dit moment door een kortere storingsduur. De inschatting voorafgaande aan het project was dat een terugverdientijd van 5 jaar gerealiseerd zou worden. Het expliciet maken van de baten is niet zo eenvoudig. Ten eerste omdat geen enkele storing gelijk is en ten tweede omdat er nog andere fenomenen zijn opgetreden die hun invloed op de storingstijd hebben.

Vraag 4: Wat is voor uw bedrijf de omvang van de uitgaven ten behoeve van innovatie in de afzonderlijke jaren van de periode 2001-2008 geweest? Kunt u hierbij aangeven of u deze uitgaven ziet als operationele uitgaven of als investeringen?

De uitgaven ten behoeve van innovatie worden binnen DNWB op dit moment (nog) niet apart geregistreerd. Voor een 2-tal recente projecten (Project Slimme meters & project TAO-gas) gaat het om circa 4,8 M€. Deze uitgaven zien wij als OpEx.

Vraag 5: Wat is uw mening over de opsomming van de Energiekamer van de manieren via welke netbeheerders dekking kunnen krijgen voor hun innovatiekosten?

Volgens de Ek kunnen innovatiekosten op 4 manieren gedekt worden:

- Reguleringsmethodiek (innovatiekosten zijn onderdeel van de gerealiseerde kosten)
- Reguleringsmethodiek (door innovatie, lagere kosten dan “de maatstaf”)
- Patenten en octrooien
- Subsidies van de overheid

Naar de mening van DNWB is er een 5^e mogelijkheid, binnen de reguleringsmethodiek; het toepassen van de add on, een variant op de AI.

Belangrijk in dit verband is dat innovaties vaak niet gegarandeerd tot additionele inkomsten, dan wel tot verlaagde kosten leiden, de revenuen vaak bij andere partijen dan de netbeheerders terecht komen en uitgaven en gereguleerde inkomsten vaak niet gesynchroniseerd zijn.

Vraag 6: Hoe ziet u de verhouding tussen de innovatieprikkel die uitgaan van de reguleringsmethodes (direct en indirect), de mogelijkheid om octrooien en patenten en het huidige subsidie-instrumentarium?

De onder vraag 5 geschetste indirecte vergoedingen, leveren uitsluitend dekking op indien het beoogde effect ook daadwerkelijk wordt bereikt, dat wil zeggen een betere positie in de maatstaf. Derhalve een risicovolle methode; als netbeheerders dit risico mijden en weinig innoveren, leidt dit voor geen van de netbeheerders tot een voor- of nadeel in de maatstaf.

De methode van patenten en octrooien kan als theoretisch worden gezien; deze mogelijkheden doen zich zelden voor. Conceptuele systeem innovaties zoals de netbeheerders deze realiseren, zijn in de praktijk niet te octrooieren. Octrooien van de feitelijke, technisch inhoudelijke producten komen bij de toeleveranciers terecht.

Als gebruik kan worden gemaakt van subsidies, maakt de netbeheerder voor dat deel van de investering in feite geen kosten. Deze kosten behoeven dan ook niet te worden terugverdiend. Subsidies leveren dus geen dekking voor gedane investeringen maar verlagen het te investeren bedrag.

Vraag 7: Wat is uw mening over de interpretatie van de Energiekamer dat innovatie gezien kan worden als wettelijke taak van de landelijke (elektriciteit) en regionale netbeheerders (gas en elektriciteit)?

Deze interpretatie is naar de mening van DNWB juist, echter beperkt. Innovatie sec is geen wettelijke taak maar innovatie draagt bij aan een goede uitvoering van de wettelijke taken. De visie om innovatie eenzijdig te koppelen aan de wettelijke taken is in de praktijk te beperkt. Vandaag de dag vraagt de maatschappij al meer van de netbeheerder dan waar hij strikt genomen, op grond van zijn wettelijke taken verplicht is (bijvoorbeeld energietransitie). Verder geldt ook hier weer: Gegeven de huidige regulering bestaat er geen prikkel om te innoveren. Investeren in innovatie is relatief risicovol voor de netbeheerders. Als zij hierdoor terughoudend zijn met investeringen in innovatie, dan ondervinden zij in de maatstaf geen nadeel. Integendeel, als andere netbeheerders veel extra kosten maken voor innovaties dan zal dit pas op termijn tot uitdrukking komen in het sector kostenniveau.

Vraag 8: Wat is uw mening over de conclusie van de Energiekamer dat kosten voor innovatie, binnen het huidige wettelijk kader, via de reguleringsmethodes uitsluitend vergoed kunnen worden via de maatstaf? Ziet u eventuele alternatieven voor vergoeding van innovatiekosten via de reguleringsmethodes?

Binnen de huidige reguleringmethodiek kunnen innovatiekosten uitsluitend via de maatstaf worden vergoed, niet als ORV of AI. Wel zijn er stimulansen mogelijk bijvoorbeeld door een aangepaste WACC of aangepaste PV-factor → x-factor.

Vraag 9: Wat is uw mening over de voorlopige bevindingen ten aanzien van het bestaan van prikkels in de huidige reguleringsmethodes voor de regionale netbeheerders gas en elektriciteit en voor TenneT?

Vanwege het feit dat netbeheerders op dit moment allerlei initiatieven ontplooiën om innovaties in netbeheer en binnen hun organisatie tot stand te brengen, stelt de Ek (voorlopig) dat het huidige reguleringskader netbeheerders prikkelt om aandacht en middelen te besteden aan innovatie. Naar de mening van DNWB geldt dit slechts voor noodzakelijke en zeer wenselijk geachte initiatieven. Indien een wenselijk geacht initiatief wordt ontwikkeld door een individuele netbeheerder, dan gaat dit gepaard met researchwerk en 'kosten van kinderziekten'. Het huidige reguleringssysteem biedt op dit moment (helemaal) geen enkele stimulans voor dergelijke initiatieven.

Zeker niet voor DNWB vanwege het feit dat de extra kosten waarmee DNWB wordt geconfronteerd in verband met de bij de Ek bekende dossiers aansluitdichtheid, DCO en de beheeroverdracht HS-netten, in het huidige systeem als inefficiënt worden beschouwd.

Netbeheerders voeren inderdaad innovatieprojecten uit; dat neemt niet weg dat er geen stimulerend klimaat is. De vraag is dus, welk niveau van innovatie maatschappelijk gewenst is. Wat is genoeg dan wel voldoende innovatie?

Vraag 10: Is in uw ogen de lijst met genoemde regelingen van SenterNovem volledig? Zo nee, welke regelingen (van SenterNovem of van andere instellingen) ontbreken?

Voor zover wij op dit moment weten, is deze opsomming volledig. Mogelijkerwijs zullen in de naaste toekomst de EIA, MIA en VAMIL regelingen door netbeheerders kunnen worden toegepast, indien de Energie- en/of Milieulijst wordt bijgewerkt. (Ook) voor deze regelingen kan gebruik worden gemaakt indien er sprake is van het bedrijfsmiddel windturbine. Zo'n installatie dient dan te bestaan uit:

"windturbine, mast, (eventueel) aansluiting op het elektriciteitsnet, (eventueel) uitsluitend voor plaatsing en onderhoud van de windmolen bestemde ontsluitingsweg."

N.a.v. de uitspraak van het CBB van 22 oktober 2008 (LJN BG3834, www.rechtspraak.nl) en vervolgens de NMa, geschil Windpark Zeeland I B.V. - Delta Netwerkbedrijf B.V. (nr. 102073/74) zijn "kleine windparken" (t/m 10 MVA) uitgesloten van het kostenveroorzakingsprincipe uit de Elektriciteitswet 1998. Waar voorheen het aansluittarief voor windparken t/m 10 MVA werd gebaseerd op het technisch te realiseren netaansluitpunt, (10 kV-rail in een HS/MS-transformatorstation) dient het aansluittarief nu gebaseerd te zijn op het dichtstbijzijnde aanwezige 10 kV-spanningsniveau. In de praktijk is dit de dichtstbijzijnde 10 kV-kabel in de straat. Hieruit volgt dat de investering t.g.v. het realiseren van de aansluiting voor kleine windparken niet is gedekt door het eenmalige aansluittarief.

Wellicht is het mogelijk om het onderdeel "aansluiting op het elektriciteitsnet" als een apart onderdeel in de Energie- en Milieulijst op te nemen, zodat netbeheerders middels deze regeling(en) voor een deel van de betreffende investering, dekking kunnen krijgen.

Vraag 11 (voor netbeheerders): Heeft u de afgelopen jaren door u als noodzakelijk of zeer wenselijk geachte innovatieve projecten niet opgestart omdat u hiervoor naar uw mening te weinig vergoeding krijgt voor de kosten en eventuele baten vanuit de reguleringsmethode, octrooien en/of subsidieregelingen?

Alle door DNWB als noodzakelijk of zeer wenselijk geachte innovatieve projecten zijn (uiteraard) opgestart. Dit is niet het geval als we denken aan de wenselijk geachte projecten. In dit verband brengen we nog graag het volgende onder uw aandacht: De afgelopen jaren heeft DNWB in overleg met verschillende (ook) bouwers van windparken, gepoogd deze parken zo optimaal mogelijk (innovatief) aan te sluiten. Veel van die parken zijn als gevolg van dat overleg niet-redundant aangesloten (een enkelvoudige aansluiting). Na de uitspraak van het CBB (zie antwoord op vraag 10) hebben deze bouwers van windturbineparken recht op een standaard aansluiting (redundant) die voor rekening van de netbeheerder komt. Gevolg is dat na de uitspraak van het CBB, door bouwers

van windturbineparken redundante aansluitingen worden aangevraagd (de kosten vallen immers sinds kort bij de netbeheerders). Naar de mening van DNWB wordt hierdoor niet maatschappelijk optimaal gebruik gemaakt van beschikbare middelen. Een goede kosten- batenverdeling leidt wel tot een maatschappelijk correcte afweging van –in dit geval- netconfiguraties, iets wat voor innovatie ook moet gelden.

Vraag 12 (voor netbeheerders): Als uw antwoord op de vraag 11 “ja” is, kunt u dergelijke beslissingen toelichten aan de hand van een beschrijving van het project en de beoordeling van noodzakelijkheid of gewenstheid en de afweging van kosten en baten? En, kunt u hierbij aangeven wat de oorzaak (reguleringsmethode, octrooien, subsidieregelingen) van de geringe vergoeding is?

n.v.t.

Vraag 13: Voor welke verwachte ontwikkelingen op het gebied van netbeheer zou naar uw mening in de komende drie tot vijf jaar gewerkt moeten worden aan een innovatieve oplossing? En, In welke mate verwacht uzelf mee te gaan werken aan het vinden van de oplossingen uit de vorige vraag?

Naar de mening van DNWB zal er de komende 3 tot 5 jaar in ieder geval gewerkt moeten worden aan ontwikkelingen in relatie tot de energietransitie. Concreet denken wij daarbij aan:

- Het ontwikkelen van specifieke aansluitconfiguraties voor specifieke doelgroepen, zoals windenergie. Deze configuraties dienen ontwikkeld te worden in het licht van een maatschappelijke business case, in overleg met de verschillende doelgroepen. DNWB wil hier graag in meedenken en heeft in het verleden verschillende maatwerkoplossingen ontwikkeld. Deze oplossingen worden nu echter geblokkeerd door het huidige kader wet- en regelgeving.
- Het ontwikkelen van een raamwerk waarin de verwachte groei van ruw en groen gas wordt gefaciliteerd. Zodanig dat enerzijds de maatschappelijke behoefte wordt geacommodeerd en anderzijds netbeheerders niet voor absolute en onbeheersbare risico's komen te staan. Daarbij is van belang dat de beleidsmakers (ook) een risicodragende bijdrage leveren. DNWB wil en kan zich hierbij proactief opstellen mits de risico's overzienbaar en draagbaar zijn.
- Elektrisch vervoer en de daarbij benodigde, noodzakelijke infrastructuur. DNWB participeert reeds in de stichting E-laad.nl, wat (ondermeer) moet leiden tot de plaatsing van 10.000 oplaadpunten voor elektrische auto's in Nederland.
- Smart grids, inclusief slimme meters waarin de aangeslotenen en de netbeheerder onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden én beide baat hebben bij de verdere ontwikkeling ervan. Noodzakelijk daarbij is wel dat de verbruiks- dan wel het opwekgedrag van de aangeslotenen voor de netbeheerders zichtbaar en beïnvloedbaar is. DNWB participeert in landelijke werkgroepen die hier inzicht in geven en experimenten uitvoeren. Om tot een smart grind te komen zijn namelijk op vele terreinen onderzoeken, proefprojecten en innovaties nodig zoals:
 - Het ontwikkelen van optimalisatiemodellen voor verschillende soorten energieproductie en –transport op alle systeemniveaus
 - Het uitvoeren van projecten om zodoende tot een standaardisatie te komen op het gebied van (in ieder geval) communicatie en sturing
 - Studies en projecten naar opslagmogelijkheden voor energie om zodoende het verschil in tijd tussen vraag en aanbod te kunnen opvangen.
- Congestie management: Het oplossen van problemen die ontstaan indien er lokaal meer elektriciteit wordt opgewekt dan er getransporteerd kan worden.

Vraag 14: In welke mate bent u van mening dat de huidige innovatie-instrumenten (reguleringsmethode, octrooien, subsidies) toereikend zijn om de verwachte ontwikkelingen (zoals genoemd in uw antwoord op vraag 13) te accommoderen?

Naar de mening van DNWB zijn de huidige instrumenten zeker niet toereikend om de verwachte ontwikkelingen op een adequate wijze te kunnen accommoderen. (zie onze eerdere antwoorden).

Vraag 15: Bent u van mening dat de totale vergoeding die u als netbeheerder krijgt/kunt krijgen vanuit SenterNovem en via gereguleerde inkomsten (zowel korte termijn als lange termijn) voldoende voor u is om op rendabele wijze te innoveren? Kunt u dit toelichten aan de hand van concrete business cases of projectniveau?

Veel kosten zullen in de maatstaf komen omdat alle netbeheerders die kosten moeten maken. Probleem daarbij is voor de netbeheerders, dat deze kosten pas op termijn in de tarieven komen. Een innovatieprikkel kan ook worden gezocht in een instrument dat er voor zorgt dat innovatiekosten eerder worden vergoed.

Vraag 16: Bent u van mening dat een expliciete innovatieprikkel in de regulering noodzakelijk is om de verwachte ontwikkelingen in netbeheer op een goede wijze te kunnen faciliteren? Kunt u dit motiveren aan de hand van uw antwoorden op de voorgaande vragen? En als uw antwoord ja is, hoe zou u dan een expliciete innovatieprikkel invullen, rekening houdend met het huidige wettelijk kader?

Hierbij willen wij verwijzen naar de antwoorden op de vragen 6, 7, 9 en 15.

Vraag 17: Zijn er thans praktische belemmeringen voor innovaties die binnen het huidige wettelijk kader kunnen worden weggenomen? Zo ja, welke?

Hierbij willen we een onderscheid maken tussen de korte en de lange(re) termijn.

- Wat de korte termijn betreft verwijzen we graag naar het antwoord op vraag 8
- Voor de lange(re) termijn is onze reactie gegeven in het antwoord op vraag 16 (en dus de antwoorden op de vragen 6, 7, 9 en 15).